

วัดพระบาทวังตวง

ตำนานพระเจ้าเลียบโลกได้กล่าวถึง ในสมัยเมื่อพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระโคโฬิสัตว์อยู่นั้น แม่ได้พาลูกโคโฬิสัตว์ไปอาศัยหากินอยู่ที่ ม่อนจวนอน และได้พาน้อยออกเที่ยวหากินเลียบลำห้วยเตลิด ออกไปไกล เมื่อจวนเวลาค่ำจึงได้พาลูกโคข้ามลำห้วยกลับยังถิ่นของตน ครั้นผ่านดอยแห่งนี้จึงได้อาศัยหลับนอน พญานาคราชสองผัวเมียผู้รักษาแม่น้ำวังอยู่ในบริเวณนั้นไม่พอใจได้ขึ้นมาสาแดงฤทธิ์ ทำให้ดอยนั้น สะเทือนหวั่นไหว จนทำให้แม่โคและลูกโคโฬิสัตว์ สะดุ้งตื่นตกใจ ครั้นรุ่งเช้าจึงพากลับไปยังถิ่นของตน เมื่อแม่โคเสียชีวิตลง ลูกพระโคโฬิสัตว์ได้เป็นหัวหน้าฝูงพาบริวารออกหากินเรื่อยมา เมื่อละสังขารแล้วจึงได้ไป จุติยังสวรรค์ตามบุญบารมีที่ได้กระทำมา

ครั้นเมื่อพระพุทธสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ธรรมดับสิ้นทุกข์ทั้งปวงแล้วใช้ ทรงระลึกถึงเมื่อครั้งที่ พระองค์เสวยพระชาติเป็นพระโคยังดินแดนแห่งนี้ พระพุทธองค์พร้อมพระภิกษุสงฆ์ จำนวน ๕๐๐ รูป อันมีพระอนุชาพระอานนท์ รวมอยู่ด้วย ได้ทรงเสด็จมาโปรดเวไนยสัตว์มาจนถึงเมืองต่างๆ อันได้แก่ เมืองลับแล เมืองท่าอิฐ ท่าเสา พุ่งยั้ง พระแท่นศิลาอาสน์ เป็นต้น ครั้นล่วงเข้าถึงเมืองเถินบุรีพระพุทธองค์ ทรงเสด็จไปยังสถานที่ที่พระองค์เคยได้เสวยพระชาติเป็นพระโคอาศัยหากินแลหลับนอนคือ ม่อนจวนอน แห่งนี้ จึงได้ทรงแสดงธรรมแก่สาธุชนทั้งหลายให้ได้รับแสงแห่งธรรมหันมารับนับถือซึ่งพระรัตนตรัยเป็นจำนวนมาก ทั้งยังได้ทรงประทานเส้นพระเกศาไว้ ๓ เส้น ให้สาธุชนนำไปประดิษฐานยังที่ต่างๆ คือ ไว้ที่พระธาตุ อุมลองหนึ่ง ที่วัดเวียงหนึ่งกับที่ดอยป่าตาลนี้อีกหนึ่ง ครั้นเมื่อพระพุทธองค์ได้ทรงมาโปรดยังดอยแห่งนี้ พญานาคสองผัวเมียผู้มีจิตภาวนาหลงผิดแสดงฤทธิ์แห่งตนแก่พระพุทธองค์ จึงได้ทรงกำลាប់ด้วยพุทธอิทธิฤทธิ์ บันดาลพระบาทเหยียบนาคผู้ที่ฤทธิ์ให้ดินร่นไปมา สะเทือนเลื่อนลั่นไปทั่วแม่น้ำวังนั้น (“ต้ว” ภาษาเหนือ แปลว่าดินไปมา วังต้ว เพี้ยนมาเป็น วังตวง ตราบเท่าทุกวันนี้) จนต้องพ่ายแพ้แก่พระพุทธองค์ จึงได้ทรง เทศนาสอนสั่งให้เลิกประพฤตชั่วหันกลับมาทำซึ่งความดี พญานาคทั้งสองได้ซาบซึ่งในรสพระธรรมหันมา นับถือพระรัตนตรัยแลได้ขอรอยพระพุทธบาทไว้เพื่อให้ตนแลเหล่าเทวดาแลมนุษย์ทั้งหลายได้กราบไหว้บูชา

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ทรงประทับรอยพระพุทธรูปที่นั่นไว้ และได้ทรงให้พระอานนท์ประทับไว้ด้วยฤทธิ์อภิญญาหนึ่ง ครั้นจากนั้นพระพุทธรูปพร้อมกับหมู่สงฆ์สาวก จึงเสด็จข้ามแม่น้ำวังทางท่าด่านไปยังทิศตะวันตก เสด็จยับยั้งอยู่ที่ดอยแห่งนั้นมีนามเรียกขานนับแต่นั้นว่า ดอยพระเจ้า จากนั้นจึงได้เสด็จไปยังป่าแดงอันเป็นบ้านของชาวละว้า พวกละว้าได้ฟังธรรมจึงมีใจเลื่อมใสขอพระราชทานเส้นเกศาเอาไว้ แต่พระองค์ทรงเห็นด้วยพระญาณว่าจะรักษาไว้ไม่ได้ จึงได้ทรงประทับรอยพระพุทธรูปไว้แทน (รอยพระพุทธรูปแห่งนี้ประดิษฐานอยู่ในห้วยแม่พริก ที่บ้านห้วยขึ้นก-ปางยาว เรียกว่า พระบาทในห้วย) จึงได้ทรงเสด็จเข้าสู่เมืองหริภุญชัยต่อไป

ครั้นเมื่อสมัยเจ้าหลวงคำสือ (เจ้ากัม) ขึ้นเป็นเจ้าเมืองเถิน ได้พาข้าทาสบริวารล่องเรือไปสู่มะละแควสองแคว (ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านในเขตตาก) ขากลับได้จอดเทียบดอนทรายข้างดอยแม่वं ได้เห็นนกยูงตัวหนึ่งสวยงามมาก อันมีสีขนภายนอกเป็นสีปีกแมลงทับแต่ภายในสีประดุจทองคำเป็นนาคอัศจรรย์ จึงได้สั่งเหล่าบริวารจับมาให้ได้ เมื่อไล่ยิงขึ้นมาบนดอยถูกเอานกยูงบาดเจ็บตกไปยังแอ่งน้ำบนดอยก็พากันติดตามมากลับพบว่านกยูงตัวนั้นหายจากการบาดเจ็บเป็นอัศจรรย์แล้วบินหายไปต่อหน้าเจ้าหลวงและบริวาร เมื่อเห็นเหตุอัศจรรย์เช่นนั้นจึงพบว่าแอ่งน้ำนั้นคือรอยพระพุทธรูปนั่นเอง จึงให้บริวารแผ้วถางและนำเรื่องไปแจ้งแก่คณะสงฆ์ร่วมกันบูรณะ และสร้างน้ำเป็นประเพณีสืบมา ได้มีการสร้างกุฏิพระ เสนาสนะต่างๆ เรื่อยมา แต่ก็มักถูกไฟไหม้เสมอในช่วงฤดูแล้ง

ครั้งเมื่อครูบาเจ้าศรีวิชัยได้มาสร้างวัดท่าด่าน ชาวบ้านได้นิมนต์ท่านให้ช่วยสร้างบูรณะ แต่ท่านปฏิเสธโดยกล่าวว่า เจ้าของเขาจะมาสร้างเอง ครั้นต่อมาครูบาก่อน อุตโม ศิษย์แห่งครูบาศรีวิชัยได้ร่วมกับชาวบ้านสร้างเสนาสนะเป็นการถาวรมากขึ้นและท่านได้เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดพระพุทธรูปแห่งนี้ ทั้งยังมีครูบาเจ้าชาวปี วัดพระบาทผาหนาน , ครูบาเจ้าชัยวงศาพัฒนา แห่งวัดพระบาทห้วยต้ม จังหวัดลำพูนซึ่งเป็นศิษย์สายครูบาเจ้าศรีวิชัยทั้งสิ้น ได้เคยเข้ามาร่วมบูรณะดอยพระพุทธรูปแห่งนี้อีกด้วย ในอดีตที่ดอยแห่งนี้มักมีดวงแก้วผุดขึ้นลอยไปมาให้ชาวบ้านได้เห็นเสมอ แม้แต่พระภิกษุสามเณรในวัดเองก็ยังได้เห็นปาฏิหาริย์ดวงไฟดวงแก้วนี้อยู่เสมอ นับว่าสถานที่แห่งนี้ทรงความศักดิ์สิทธิ์ควรที่จะกราบไหว้บูชาเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตสืบไป